

Nationella minoriteter och minoritetsspråk

En sammanfattning av
regeringens minoritetspolitik

FAKTABLAD

Integrations- och
jämnställdhetsdepartementet

Juli 2007

Målet med den svenska minoritetspolitiken är att ge skydd för de nationella minoriteterna, stärka deras möjligheter till inflytande samt stödja de historiska minoritetsspråken så att de hålls levande. Sveriges nationella minoriteter är judar, romer, samer, sverigefinnar och tornedalingar. Minoritetsspråken är jiddisch, romani chib, samiska, finska och meänkieli.

En samlad svensk minoritetspolitik

Som en följd av riksdagens beslut 1999 att godkänna en ratificering av ramkonventionen om skydd för nationella minoriteter (ramkonventionen) och den europeiska stadgan om landsdels- eller minoritetsspråk (minoritetsspråkskonventionen) inrättades minoritetspolitiken som ett eget politikområde 2000. Grunden för minoritetspolitiken finns i proposition 1998/99:143 Nationella minoriteter i Sverige (bet. 1999/2000: KU6, rskr. 1999/2000:69) samt i ramkonventionen och minoritetsspråkskonventionen.

Rätten till skydd för de nationella minoriteterna och rätten att använda minoritetsspråken i privata och offentliga sammanhang är enligt ramkonventionen och minoritetsspråkskonventionen en integrerad del av det internationella skyddet för de mänskliga rättigheterna. Erkännandet av minoritetsspråken är också ett uttryck för att dessa språk utgör en del av det svenska kulturarvet.

För att målet med minoritetspolitiken skall kunna förverkligas krävs att samtliga nationella minoriteters behov och intressen beaktas i alla delar av landet och på alla nivåer i samhället. Det gäller såväl statliga myndigheter som kommuner och landsting. Sverige har en lång tradition med starkt kommunalt självstyre. Därför måste genomförandet av minoritetspolitiken ske i dialog mellan staten och kommunerna.

Nationella minoriteter

Vid ratificeringen av ramkonventionen nämndes de grupper som är nationella minoriteter i Sverige vid namn. Gemensamt för de nationella minoriteterna i Sverige är att samtliga har funnits i Sverige under mycket lång tid. Därför är deras språk och kultur en del av det svenska kulturarvet. Dessutom har de personer som tillhör gruppen en uttalad samhörighet

och en gemensam religiös, språklig, traditionell eller kulturell tillhörighet och på olika sätt manifesterar de en vilja och strävan att behålla den egna identiteten. Etersom samerna är ett urfolk i Sverige finns det även en särskild samepolitik

Minoritetsspråken

En viktig del av minoritetspolitiken är att ge stöd till de historiska minoritetsspråken så att de hålls levande. De språk som erkänts som minoritetsspråk i Sverige är jiddisch, romani chib (alla varieteter), samiska (alla varieteter), finska och meänkieli. Dessa språk omfattas också av Sveriges ratifikation av minoritetsspråkskonventionen. Tre av de nationella minoritetsspråken, samiska, finska och meänkieli är territoriellt bundna språk dvs. de har historiskt en stark geografisk tillhörighet. Därför har dessa språk ett starkare skydd, enligt minoritetsspråkskonventionen, än jiddisch och romani chib.

Minoritetsspråkslagstiftning

I vissa geografiska områden där samiska, finska och meänkieli har en lång tradition gäller en särskild minoritetsspråkslagstiftning. Lagstiftningen omfattar vissa kommuner i Norrbotten, så kallade förvaltningsområden, och ger enskilda rätt att använda samiska, finska och meänkieli, i kontakter med förvaltningsmyndigheter och domstolar. Lagstiftningen ger också rätt att få förskoleverksamhet och äldreomsorg helt eller delvis på minoritetsspråket.

Länsstyrelsen i Norrbottens län har i uppdrag att fördela statsbidrag till kommunerna i förvaltningsområdena för de kostnader som uppstår på grund av lagarna. Länsstyrelsen skall också följa upp och utvärdera kommunernas tillämpning av lagstiftningen.

Minoritetspolitiken – ett sektorsövergripande område

Många centrala delar av minoritetspolitiken, såsom utbildnings-, kultur-, och antidiskrimineringsinsatser, genomförs inom andra politikområden. För att nå de minoritetspolitiska målet krävs därför en samordning mellan minoritetspolitiken och andra politikområden. Inom Regeringskansliet finns därför en särskild arbetsgrupp med representanter från berörda departement.

Det är även viktigt att ett jämställdhetsperspektiv genomsyrar minoritetspolitiken

Utbildning

Det är viktigt att alla barn i Sverige får kunskap om de nationella minoriteternas historia samt om deras kultur, språk och religion. Därför ingår det i skolans läroplaner att kunskap skall ges om de nationella minoriteterna och minoritetsspråken. Modersmålsundervisning och tvåspråkig undervisning har stor betydelse när det gäller att stödja och stärka minoritetsspråken. Skolverket skall, inom ramen för sin tillsyn, särskilt följa utvecklingen av modersmålsundervisning och tvåspråkig undervisning för de nationella minoriteterna.

Kultur

De nationella minoriteterna har en rik kultur som bl.a. manifesteras i olika former av konstnärlig verksamhet. Detta bidrar till att bevara och utveckla minoritetskulturerna i Sverige, samtidigt som det berikar kulturlivet i allmänhet. Sedan 2000 tillförs det statliga stödet till litteratur och kulturtidskrifter årligen medel för att de nationella minoriteterna särskilt skall kunna beaktas vid fördelningen av stödet. Vidare, från och med 2002 anslår Statens kulturråd årligen medel för insatser som syftar till att främja de nationella minoriteternas språk och kultur.

Språkvård

Av det nationella språkpolitiska målet framgår att alla har rätt till språk, bl.a. framhålls rätten att bruka och utveckla det egna nationella minoritetsspråket. Den statliga myndigheten Institutet för språk och folkminnen ansvarar för språkvården av jiddisch, romani chib, finska och meänkieli. Språkvårdsarbetet för samiskan leds av Sametinget.

Icke-diskriminering

Sverige har särskild lagstiftning mot diskriminering bl.a. pga etnisk eller religiös tillhörighet.

Ombudsmannen mot etnisk diskriminering (DO) har till uppgift att motverka och förebygga diskriminering på grund av etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning. DO tar emot anmälningar om

diskriminering. Eftersom romer i stor utsträckning är utsatta för diskriminering har DO i uppdrag att särskilt arbeta med att förebygga och motverka diskriminering av romer.

Ökat inflytande för nationella minoriteter

Inom minoritetspolitiken är frågan om inflytande i samhällslivet för de nationella minoriteterna av stor betydelse. Olika åtgärder har därför vidtagits för att stärka minoriteternas möjligheter till inflytande, bl.a. hålls samrådsmöten med företrädare för regeringen och minoriteternas organisationer. Organisationer som företräder nationella minoriteter tilldelas även årligen ekonomiskt bidrag i syfte att underlätta verksamheten för dessa organisationer. Bidragen fördelas i enlighet med förordning (2005:765) om statsbidrag för nationella minoriteter.

Internationell samverkan

Vart femte år rapporterar Sverige till Europarådet vilka åtgärder som har vidtagits för genomförandet av ramkonventionen och vart tredje år vad gäller minoritetsspråkskonventionen. Europarådet granskar Sveriges rapporter och besöker även Sverige för att träffa berörda myndigheter och organisationer. Därefter sammanställer Europarådet sina slutsatser och rekommendationer om Sverige i en rapport. Denna övervakningsmekanism fyller en viktig funktion för uppföljning och utveckling av minoritetspolitiken. Utöver åiterrapporteringen till Europarådet samverkar Sverige med Europarådet genom medverkan i två expertgrupper. Sverige samverkar även med övriga nordiska länder i minoritetspolitiska frågor i flera arbetsgrupper

Veta mer

Propositionen 1998/99:143 Nationella minoriteter i Sverige finns tillgänglig på regeringens webbplats www.regeringen.se. Den kan också köpas hos Riksdagens tryckeriexpedition, tel. 08-786 58 10. För mer information om regeringens arbete med de nationella minoriteterna gå in på www.regeringen.se, www.manskligarattigheter.se eller kontakta Enheten för demokratitveckling, mänskliga rättigheter, nationella minoriteter och folkrörelsefrågor: 08-405 10 00 (vxl.) Information om Europarådets arbete finns även på www.coe.int.

REGERINGSKANSLIET

**Integrations- och
jämställdhetsdepartementet**

103 33 Stockholm • tfn växel 08-405 10 00

Frågor om sakinnehållet besvaras av Bilge Tekin Befrits tfn 08-405 10 00. Fler exemplar av faktabladet kan beställas från Integrations- och jämställdhetsdepartementet, tfn 08-405 10 00 eller på regeringens webbplats: www.regeringen.se

Tryckt av Grafisk Service, juli 2007. Faktabladet är producerat av Integrations- och jämställdhetsdepartementet. Artikelnr. IJ 07.07